

*Sygn. akt VIII U 1739/14*

## WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 20 stycznia 2015 r.

**Sąd Okręgowy w Gliwicach VIII Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych**

**w składzie:**

<b>Przewodniczący:</b>	<b>SSO Mariola Szmajduch</b>
<b>Protokolant:</b>	<b>Ewa Gambuś</b>

**po rozpoznaniu w dniu** 20 stycznia 2015 r. w Gliwicach

**sprawy** M. Ś. (Ś.) i T. Ś. (Ś.)

**przeciwko** Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w S.

**o** o podleganie ubezpieczeniom społecznym z tytułu pracy nakładczej

**przy udziale zainteresowanego** T. K.

**na skutek odwołań** M. Ś., T. Ś.

**od decyzji** Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w S.

**z dnia** 30 czerwca 2014r. **nr** (...) - (...)

**z dnia** 30 czerwca 2014r. **nr** (...) - (...)

1) oddala odwołania,

2) zasądza od każdego z odwołujących na rzecz Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w S. po 60 zł (sześćdziesiąt złotych) tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego.

(-) SSO Mariola Szmajduch

**Sygn. akt VIII U 1739/14**

## UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 30 czerwca 2014r. (Nr. (...) - (...)) Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w S. stwierdził, że M. Ś. nie podlega w okresie od 1 grudnia 2005r. do 28 lutego 2009r. obowiązkowo ubezpieczeniom społecznym: emerytalnemu i rentowym z tytułu zgłoszenia do tych ubezpieczeń jako osoba wykonująca pracę nakładczą u płatnika składek M. K. (1).

Kolejną decyzją z dnia 30 czerwca 2014r. (Nr. (...) - (...)) Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w S. stwierdził, że T. Ś. nie podlega w okresie od 1 grudnia 2005r. do 28 lutego 2009r. obowiązkowo ubezpieczeniom społecznym:

emerytalnemu i rentowym z tytułu zgłoszenia do tych ubezpieczeń jako osoba wykonująca pracę nakładczą u płatnika składek M. K. (1).

W uzasadnieniu obu tych decyzji organ rentowy wskazał, że na podstawie wyników przeprowadzonego postępowania wyjaśniającego oraz posiadanej dokumentacji, tj. między innymi przekazanych przez płatnika składek raportów miesięcznych ustalił, iż w okresie wskazanym w decyzjach zarówno M. Ś. jak i T. Ś. nie osiągnęli z tytułu wykonywania pracy nakładczej wynagrodzenia w wysokości co najmniej 50 % najniższego wynagrodzenia. Wykazana podstawa wymiaru składek z tytułu wykonywania pracy nakładczej w okresie spornym wynosiła od 0,00 zł do 31 zł. ZUS zarzucił, że w okresie spornym zarówno M. Ś. jak i T. Ś. prowadzili działalność gospodarczą, z tytułu której zgłosili się wyłącznie do ubezpieczenia zdrowotnego. W ocenie organu rentowego M. Ś. i T. Ś. nie byli zainteresowani wykonywaniem pracy określonej w umowie o pracę nakładczą, a ich zamiarem było uniknięcie obowiązku opłacania wyższych składek na ubezpieczenia społeczne z tytułu prowadzenia pozarolniczej działalności gospodarczej. Mając na uwadze powyższe okoliczności, ZUS, powołując się na treść art. 83 § 1 kodeksu cywilnego w związku z art. 300 kodeksu pracy uznał, że umowy o pracę nakładczą zostały zawarte dla pozorów i są nieważne.

M. Ś. i T. Ś. wnieśli odwołania od powyższych decyzji z dnia 30 czerwca 2014r.

W treści obu odwołań ubezpieczeni domagali się zmiany zaskarżonych decyzji i objęcia ubezpieczeniem społecznym z tytułu pracy nakładczej. W uzasadnieniu powołali się na zasadę swobody umów gwarantującą możliwość zawarcia umowy o pracę nakładczą, choćby zmierzało to do uzyskania drugiego tytułu do ubezpieczeń społecznych. Zaprzeczyli, jakoby zawarcie umowy o pracę nakładczą miało na celu obejście przepisów prawa. Podnieśli ponadto, że zawarte przez nich umowy o pracę były faktycznie wykonywane, a zatem nie można im zarzucić pozorności.

Odwołujący zarzucili również, że w toku postępowania przed organem rentowym nie mieli możliwości wypowiedzenia się co do wyników postępowania, gdyż pismo ZUS zostało im doręczone już po upływie wyznaczonego przez organ rentowy terminu do udzielenia odpowiedzi w sprawie.

ZUS wniósł o oddalenie odwołań podtrzymując stanowisko zawarte w uzasadnieniu zaskarżonych decyzji.

Zarządzeniem z dnia 10 października 2014r. sprawy z odwołań M. Ś. i T. Ś. zostały połączone do wspólnego rozpoznania i rozstrzygnięcia pod sygnaturą VIII U 1739/14.

Zainteresowany M. K. (1) nie zajął stanowiska w sprawie.

### **Sąd ustalił następujący stan faktyczny:**

M. Ś. od 2005r. prowadzi działalność gospodarczą w postaci Kancelarii Adwokackiej, Do 2005r. była zatrudniona jako radca prawny i podlegała pracowniczemu ubezpieczeniu społecznemu.

Z dniem 1 grudnia 2005r., M. Ś. zawarła umowę o pracę nakładczą z M. K. (2), prowadzącym działalność księgową.

M. Ś. miała wykonywać pracę polegającą adresowaniu kopert, naklejaniu znaczków oraz wysyłaniu korespondencji reklamowej do osób prowadzących działalność gospodarczą z powierzonego materiału. (...) były dostarczane przez nakładcę. Zgodnie z umową za każdy zestaw miała otrzymać 0,50 zł brutto. W treści umowy nakładca zobowiązał się do dostarczenia materiałów reklamowych w ilości umożliwiającej osiągnięcie dochodu w wysokości 50% najniższego wynagrodzenia.

Celem odwołującej było zdobycie dodatkowych dochodów i trafienia do szerszej liczby klientów, gdyż wraz z rozsyłaniem materiałów reklamowych zleceniodawcy, przedstawiała swoją kancelarię.

Odwołująca przystąpiła do wykonywania pracy w ramach tej umowy, ale przez cały okres trwania umowy nie wykonała miesięcznie takiej ilości pracy, która zapewniłaby jej miesięcznie 50% minimalnego wynagrodzenia. Miesięcznie uzyskiwała wynagrodzenie w kwocie od 0,00 zł do 31 zł.

Ubezpieczona miała zapewnione materiały na większą ilość przesyłek reklamowych. Nie miała czasu na wykonywanie większej ilości pracy w ramach pracy nakładczej, bo rozkręcała własną działalność gospodarczą.

Umowa o pracę nakładczą z odwołującą została rozwiązana 28 lutego 2009r. za porozumieniem stron.

Z tytułu zawartej umowy o pracę nakładczą, płatnik składek M. K. (1) zgłosił M. Ś. do obowiązkowego ubezpieczenia emerytalnego i rentowego w okresie od 1 grudnia 2005r. do 28 lutego 2009r.

T. Ś. od 1997r. do 2011r. prowadził działalność gospodarczą w zakresie zakładania internetu.

Z dniem 1 grudnia 2005r., zawarł umowę o pracę nakładczą z M. K. (2), prowadzącym działalność księgową.

T. Ś. miał wykonywać pracę polegającą na adresowaniu kopert, naklejaniu znaczków oraz wysyłaniu korespondencji reklamowej do osób prowadzących działalność gospodarczą z powierzonego materiału. (...) były dostarczane przez nakładcę. Zgodnie z umową za każdy zestaw miała otrzymać 0,50 zł brutto. W treści umowy nakładca zobowiązał się do dostarczenia materiałów reklamowych w ilości umożliwiającej osiągnięcie dochodu w wysokości 50% najniższego wynagrodzenia.

Odwołujący przystąpił do wykonywania pracy w ramach tej umowy, ale przez cały okres trwania umowy nie wykonał miesięcznie takiej ilości pracy, która zapewniłaby mu miesięcznie 50% minimalnego wynagrodzenia. Miesięcznie uzyskiwał wynagrodzenie w kwocie od 0,00 zł do 31 zł.

Ubezpieczony miał zapewnione materiały pozwalające na wysłanie większej ilości przesyłek reklamowych.

Umowa o pracę nakładczą z odwołującym została rozwiązana 28 lutego 2009r. za porozumieniem stron.

Z tytułu zawartej umowy o pracę nakładczą, płatnik składek M. K. (1) zgłosił T. Ś. do obowiązkowego ubezpieczenia emerytalnego i rentowego w okresie od 1 grudnia 2005r. do 28 lutego 2009r.

Sąd ustalił stan faktyczny na podstawie akt organu rentowego, akt osobowo-płacowych odwołujących dotyczących umowy o pracę nakładczą (k.24-38, k.56), przesłuchania odwołującej M. Ś. (nagranie z rozprawy z dnia 13 stycznia 2015r. min. 06.53 i n. k.60), przesłuchania odwołującego T. Ś. (nagranie z rozprawy z dnia 13 stycznia 2015r. min. 25.45 i n. k.60).

Sąd ocenił zgromadzony materiał dowodowy jako kompletny i wiarygodny, a poprzez to mogący stanowić podstawę ustaleń faktycznych w sprawie.

Zainteresowany M. K. (1), mimo prawidłowego wezwania, nie stawił się na rozprawie i nie zajął stanowiska w sprawie.

### **Sąd zważył, co następuje:**

Odwołania M. Ś. i T. Ś. nie zasługują na uwzględnienie.

Odnosząc się do zarzutu, że w toku postępowania przed organem rentowym odwołujący nie mieli możliwości wypowiedzenia się co do wyników postępowania, należy wskazać, iż organ rentowy wysłał do stron na właściwe adresy zawiadomienie o zakończeniu postępowania i możliwości wypowiedzenia się co do zebranych dowodów, ale przesyłki zostały zwrócone od odwołujących, z adnotacją „zawiadomił niewłaściwy adres,,

Wskazać należy, że postępowanie sądowe w sprawach z zakresu prawa ubezpieczeń społecznych, skupia się na wadach wynikających z naruszenia prawa materialnego, a kwestia wad decyzji administracyjnych spowodowanych

naruszeniem przepisów postępowania administracyjnego, pozostaje poza przedmiotem tego postępowania. Z utrwalonego orzecznictwa Sądu Najwyższego wynika, że sąd ubezpieczeń społecznych - jako sąd powszechny - może i powinien dostrzegać jedynie takie wady formalne decyzji administracyjnej, które decyzję tę dyskwalifikują w stopniu odbierającym jej cechy aktu administracyjnego (por. uchwały Sądu Najwyższego z dnia 21 listopada 1980r., III CZP 43/80, OSNCP 1981/8/142, z dnia 27 listopada 1984r., III CZP 70/84, OSNCP 1985/8/108 oraz wyrok z dnia 27 kwietnia 2010r., II UK 336/096, lex nr 604222). W rozpoznawanej sprawie, nie występują wady tego rodzaju.

Stan faktyczny jest zaś bezsporny. Odwołujący w okresie od 1 grudnia 2005r. do 28 lutego 2009r. mieli zawarte umowy o pracę nakładczą z M. K. (2). Z tego tytułu zostali zgłoszeni do ubezpieczeń społecznych. Odwołujący w spornym okresie ani w jednym miesiącu nie wykonali ilości pracy pozwalającej im na osiągnięcie przychodu w wysokości co najmniej połowy minimalnego wynagrodzenia.

Poza sporem jest także, że podstawą wydania decyzji były przepisy ustawy z dnia 13 października 1998r. o systemie ubezpieczeń społecznych (t.j. Dz. U z 2015r., poz. 121).

Zgodnie z art. 6 ust. 1 pkt 5 ustawy z dnia 13 października 1998r. o systemie ubezpieczeń społecznych, osoby prowadzące pozarolniczą działalność gospodarczą obowiązkowo podlegają ubezpieczeniom emerytalnym i rentowym.

Z kolei art. 9 ust 2 ustawy (w brzmieniu obowiązującym do dnia 28 lutego 2009r.) przewidywał, że osoba spełniająca warunki do objęcia obowiązkowo ubezpieczeniami emerytalnym i rentowymi z kilku tytułów, o których mowa w art. 6 ust. 1 pkt 2, 4-6 i 10, jest objęta obowiązkowo ubezpieczeniami z tego tytułu, który powstał najwcześniej. Może ona jednak dobrowolnie, na swój wniosek, być objęta ubezpieczeniami emerytalnym i rentowymi także z pozostałych, wszystkich lub wybranych tytułów lub zmienić tytuł ubezpieczeń, z zastrzeżeniem ust. 7.

M. Ś. i T. Ś., jako osoby prowadzące działalność gospodarczą podlegały obowiązkowo ubezpieczeniom z tego tytułu, ponieważ działalność ta została podjęta wcześniej niż zawarcie umowy o pracę nakładczą. Każdy inny tytuł dawał możliwość ubezpieczenia dobrowolnego.

Umowy o pracę nakładczą zostały zawarte na podstawie rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 31 grudnia 1975r. w sprawie uprawnień pracowniczych osób wykonujących pracę nakładczą (Dz. U z 1976r. nr 3 poz. 19). Istotnym elementem takiej umowy jest wysokość otrzymywanego wynagrodzenia.

Zgodnie z § 3 rozporządzenia, w umowie strony określają minimalną miesięczną ilość pracy, której wykonanie należy do obowiązków wykonawcy. Minimalna ilość pracy powinna być tak ustalona, aby jej wykonanie zapewniało uzyskanie co najmniej 50% najniższego wynagrodzenia określonego przez Ministra Pracy i Polityki Socjalnej na podstawie art. 77<sup>4</sup> pkt 1 Kodeksu pracy, zwanego dalej "najniższym wynagrodzeniem".

W umowach zawartych od 1 grudnia 2005r. ilość pracy została określona w ten sposób, że wykonawca ma wysłać od 1 do 900 przesyłek reklamowych. Natomiast w umowach z 1 stycznia 2007r. wskazano, że wykonawca będzie wykonywał pracę w ilościach minimalnych, zgodnie z § 3 pkt 1 i 2 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 31 grudnia 1975r. w sprawie uprawnień pracowniczych osób wykonujących pracę nakładczą.

W przedmiotowej sprawie, w żadnym z miesięcy w okresie spornym odwołujący nie osiągnęli z tytułu wykonywania umowy o pracę nakładczą dochodu w wysokości 50% minimalnego wynagrodzenia za pracę.

W zaskarżonych decyzjach ZUS zarzucił nieważność umów z uwagi na ich pozorność – wskazując na treść art. 83 § 1 k.c. zgodnie z którym nieważne jest oświadczenie woli złożone drugiej stronie za jej zgodą dla pozorów.

Strony przystąpiły jednak do faktycznego wykonywania umów, stąd nie można mówić o ich zawarciu dla pozorów.

Niemniej jednak, fakt wykluczenia pozorności umowy nie wyklucza możliwości badania, czy zawarcie umowy nie zmierzało do obejścia prawa, w szczególności przepisów o czasie pracy lub o ubezpieczeniu społecznym (vide wyrok Sądu Najwyższego z dnia 13 marca 2012r., II PK 170/11, LEX nr 1211150, wyrok Sądu Najwyższego z dnia 19 stycznia

2010r., I UK 261/09, LEX nr 577825, wyrok Sądu Najwyższego z dnia 14 marca 2001r., II UKN 258/00, OSNP 2002/21/527).

Zgodnie z treścią art. 58 § 1 k.c. czynność prawna sprzeczna z ustawą albo mająca na celu obejście ustawy jest nieważna, chyba że właściwy przepis przewiduje inny skutek, w szczególności ten, iż na miejsce nieważnych postanowień czynności prawnej wchodzi odpowiednie przepisy ustawy.

W przedmiotowej sprawie wykonywanie umów o pracę nakładczą miało charakter szcztakowy i polegało na wysyłaniu jedynie niewielkiej ilości przesyłek reklamowych, podczas gdy, jak wynika z materiału dowodowego, nakładca dostarczał wykonawcom umowy większe ilości materiałów pozwalające na wykonanie umów w szerszym zakresie i osiągnięcie wyższego wynagrodzenia. Przeczy to twierdzeniom odwołujących, że celem zawarcia umowy było osiągnięcie dodatkowego dochodu.

Nadto należy zwrócić uwagę, że odwołujący M. Ś. i T. Ś. prowadzili w okresie spornym działalność gospodarczą. M. Ś. prowadziła Kancelarię Adwokacką, T. Ś. prowadził działalność gospodarczą w zakresie zakładania internetu.

Nawet jeżeli przyjąć, że po ich stronie zachodziła potrzeba uzyskania dodatkowego źródła utrzymania, to jednak umowy o pracę nakładczą wykonywane były w tak nikłym rozmiarze, że nie sposób uznać, by wynagrodzenie z nich uzyskiwane mogło realnie wpływać na wysokość dochodów odwołujących i poprawić ich sytuację materialną, tym bardziej, że zleceniodawca umożliwiał im osiągnięcie większego dochodu i dostarczał im większą ilość materiałów do wykonywania pracy nakładczej.

W ocenie Sądu, zawarcie przedmiotowych umów o pracę nakładczą i ich wykonywanie w takim niewielkim rozmiarze miało na celu jedynie wyłączenie obowiązku opłacania wyższych składek na ubezpieczenie społeczne z tytułu prowadzonej przez odwołujących pozarolniczej działalności gospodarczej, co zresztą wynika z ustalonego stanu faktycznego. Nie sposób bowiem przyjąć, że odwołujący, poszukujący dodatkowego źródła dochodu przez trzy lata godziliby się na wykonywanie umów, z tytułu których osiągają maksymalnie 31 zł brutto miesięcznie, gdyby nie dawało im to możliwości obniżenia opłacanych składek.

Mimo braku realnego dochodu odwołujący kontynuowali wykonywanie umów, zaś ich rozwiązanie nastąpiło dopiero z chwilą zmiany przepisów z dniem 1 marca 2009r. i braku dalszej możliwości opłacania niższych składek na ubezpieczenie społeczne. Sami odwołujący przyznają, że umowy rozwiązano, bo zmieniły się przepisy.

W ocenie Sądu całokształt wskazanych okoliczności uzasadnia przyjęcie, że formalne zawarcie przez strony umów o pracę nakładczą, nie zmierzało faktycznie do ich realizacji, lecz wyłącznie do umożliwienia ubezpieczonym, jako osobom prowadzącym działalność gospodarczą, wyboru tytułu ubezpieczenia w sposób sprzeczny z przepisami.

W tej sytuacji Sąd dokonał oceny tych umów przez pryzmat art. 58 § 1 k.c., co w konsekwencji prowadziło do wniosku, że zawarte przez M. Ś. i T. Ś. umowy o pracę nakładczą są nieważne, jako że zmierzały do obejścia prawa (art. 6 ust. 1 pkt 5 ustawy z dnia 13 października 1998r. o systemie ubezpieczeń społecznych).

Sąd orzekający podziela pogląd Sądu Najwyższego zawarty w wyroku z dnia 17 kwietnia 2009r. (I UK 314/2008, OSNP 2010/21-22/272), iż „zawarcie umowy o pracę nakładczą wyłącznie w celu niepłacenia wyższych składek na ubezpieczenia społeczne z tytułu prowadzenia działalności gospodarczej stanowi obejście prawa (art. 58 § 1 k.c.).” W konsekwencji umowa taka jest nieważna (art. 58 § 1 k.c.).

Mając na uwadze powyższe Sąd, na podstawie art. 477<sup>14</sup> § 1 k.p.c., oddalił odwołania.

W punkcie 2 wyroku Sąd – w oparciu o przepisy art. 98 k.p.c. w związku z § 11 ust. 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez

Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego ustanowionego z urzędu (t.j. Dz.U. z 2013r., poz.490) – przyznał od każdego z odwołujących na rzecz organu rentowego koszty zastępstwa procesowego w stawce minimalnej.

SSO Mariola Szmajduch